Φανερή και... κρυφή γοητεία του νεο-Οθωμανισμού

Τα τελευταία χρόνια, πολλαπλασιάζονται οι απόψεις που προκρίνουν μια ριζική αναθεώρηση της ελληνικής στάσης απέναντι στην Τουρκία και τον νεο-οθωμανισμό. Μοιάζει ως εάν μεγάλα τμήματα της ελληνικής κοινωνίας και κατ' εξοχήν των **ελίτ** –και στα δύο ελληνικά κράτη, στην Ελλάδα και την Κύπρο– να έχουν αποδεχτεί την τουρκική υπεροχή –πληθυσμιακή, οικονομική, στρατιωτική και γεωπολιτική– και να επιλέγουν τη λογική της προσαρμογής, της μικρότερης αντίστασης και εν τέλει της **υποταγής**. Αυτή η αποδοχή στο πολιτικό και γεωπολιτικό πεδίο, προϋποθέτει μια βαθύτατη ιδεολογική, ιστορική ακόμα και θρησκευτική **αναθεώρηση**.

Έχουμε περιγράψει, συχνά τα τελευταία χρόνια, αυτή τη σταδιακή **διολίσθηση** των πολιτικών και διανοούμενων ελίτ του εκσυγχρονισμού, από μία στάση ενδοτικής υποχώρησης, σε μια θέση αποδοχής και **ένταξης** στη νεο-οθωμανική στρατηγική:

Στο **πολιτικό** πεδίο, εκφράζεται με την «ελληνοτουρκική φιλία» και την «προσέγγιση των δύο κοινοτήτων», σε Ελλάδα και Κύπρο, καθώς και την αποδοχή της ένταξης της Τουρκίας στην Ε.Ε., άσχετα και παρά τα κατοχικά στρατεύματα στην Κύπρο, τις απειλές εναντίον της Θράκης και την αμφισβήτηση του καθεστώτος του Αιγαίου.

Στο **οικονομικό** πεδίο, ενισχύεται η διασύνδεση της ελληνικής οικονομίας με την τουρκική, και διαμορφώνονται ισχυρές ομάδες συμφερόντων σε Ελλάδα και Κύπρο, που επιλέγουν τη στρατηγική της νεο-οθωμανικής προσαρμογής. [Βλέπε Εθνική Τράπεζα, αγωγοί αερίου, ελεύθερη διακίνηση Τουρκοκυπρίων κ.λπ.]

Στο γενικότερο **ιδεολογικό** πεδίο, απαξιώνεται το έθνος, η εθνική ταυτότητα, τα εθνικά σύμβολα, ενώ υποβαθμίζεται η δυνατότητα **αποτροπής,** με την απαξίωση της στρατιωτικής θητείας και των ενόπλων δυνάμεων. Ενισχύονται τα μεταμοντέρνα ιδεολογήματα του ξέφρενου ατομικισμού και της ηδονοθηρίας («ό,τι φάμε, ό,τι πιούμε…»), η λογική των ατομικών δικαιωμάτων και η απόρριψη των συλλογικών ταυτοτήτων – εκτός και αν πρόκειται για τις κάθε είδους «μειονότητες».

Σε ό,τι αφορά στην Τουρκία και την εκεί πολιτική κατάσταση, η δικαιολόγηση της **υποταγής** περνάει μέσα από την αποδοχή των ιδεολογημάτων του «διπόλου», τα οποία επί χρόνια κυριαρχούν στους ελληνικούς ακαδημαϊκούς, δημοσιογραφικούς και πολιτικούς κύκλους. Αυτή η λογική, στο παρελθόν, εκθείαζε την «πολιτική» πτέρυγα, απέναντι στο κακό «βαθύ κράτος» και τους «στρατηγούς», ενώ σήμερα επιδοκιμάζει τους «ήπιους» ισλαμιστές έναντι των κακών κεμαλιστών. Αποκρύπτεται, έτσι, το γεγονός πως οι ισλαμιστές στην ηγεσία της Τουρκίας, σε μια εποχή επανισλαμοποίησης των μουσουλμανικών κοινωνιών, είναι πολύ **πιο επικίνδυνοι**, για την Ελλάδα, από τους κεμαλιστές, ιδιαίτερα μεσο-μακροπρόθεσμα, διότι μπορούν να επεκτείνουν την τουρκική επιρροή και στις λοιπές μουσουλμανικές χώρες της περιοχής, ενώ ταυτόχρονα αμβλύνουν τις εσωτερικές αντιθέσεις με τον κουρδικό πληθυσμό. Αποκρύπτεται συναφώς ότι ισλαμιστές και κεμαλιστές έχουν ήδη συγκροτήσει στην Τουρκία ένα **ισλαμοκεμαλικό** νεο-οθωμανικό ιδεολογικό σύστημα με επεκτατική υφή.

Παράλληλα, αναπτύσσονται πολυάριθμες σχέσεις του ακαδημαϊκού και καλλιτεχνικού κατεστημένου, καθώς και των ΜΜΕ, με την Τουρκία, από τα σήριαλ, τα κινηματογραφικά έργα, τα συνέδρια κ.λπ., που «ομαλοποιούν» την καθημερινότητα και εθίζουν σε αυτήν, λες και έχει σταματήσει η τουρκική επιθετικότητα.

Στο **εκκλησιαστικό** πεδίο, η ίδια εξέλιξη εκφράζεται με τη σταδιακή **μεταφορά** του κέντρου βάρους από το ελλαδικό κράτος προς το Φανάρι, το οποίο, εξ αιτίας και της πληθυσμιακής συρρίκνωσης του ελληνισμού της Πόλης και του ελέγχου των τουρκικών αρχών πάνω του, εντάσσεται –εκών ή άκων– στη νεο-οθωμανική στρατηγική. Εξ ου και η ανοικτή στήριξη των εκσυγχρονιστών κάθε χρώματος, από τον **Σημίτη** έως τον **Αλαβάνο**, και από τους **Αγγελόπουλους** έως τον οικολόγο» **Καρρά**, στο Φανάρι, έναντι της Εκκλησίας της Ελλάδας, ιδιαίτερα για τον πάρα πέρα κατατεμαχισμό της ελλαδικής εκκλησίας με τις περιβόητες «νέες χώρες».

Η επανάσταση του 21 ήταν… «λάθος»;

Ωστόσο, όλα αυτά δεν αρκούν, διότι ένα έθνος, που συγκροτείται, από τη… μάχη του **Ματζικέρτ**, το 1071, μέχρι σήμερα, σε ευθεία αντιπαράθεση με τον τουρκικό επεκτατισμό, έχει αποκτήσει μια σχεδόν γονιδιακή, θα λέγαμε, αντιπαλότητα μαζί του. Κατά συνέπεια, πρέπει να πραγματοποιηθεί και μια αντίστοιχη **γονιδιακή μετάλλαξη**, ώστε να γίνει αποδεκτή από την ελληνική κοινωνία, και ιδιαίτερα τον ελληνικό λαό εκτός των ελίτ, η επιστροφή σε μια σχέση υποτέλειας προς τον νέο επικυρίαρχο της περιοχής. Και μια τέτοια μετάλλαξη προϋποθέτει και απαιτεί την **αλλοίωση** και την **παραμόρφωση** της ιστορικής συνείδησης του ελληνισμού.

Και η ιστορική συνείδηση, δηλαδή η συνείδηση της **ιστορικής συνέχειας**, είναι ο σκληρός πυρήνας της «νεο»ελληνικής ιδιοπροσωπίας (κατά τον ίδιο τρόπο που ο σκληρός πυρήνας της αμερικανικής ιδιοπροσωπίας είναι η διαρκής αναζήτηση «νέων συνόρων», εξ ου και ο επεκτατισμός των Η.Π.Α., ή εκείνος του εβραϊσμού είναι η θρησκευτική συνείδηση του περιούσιου λαού).

Και η μετάλλαξη της ιστορικής συνείδησης είναι μια διαδικασία περίπλοκη, σύνθετη και αντιφατική.

Κατ' αρχάς, πρόκειται για όσους **συνειδητά**, ανοικτά ή συγκεκαλυμμένα, ενστερνίζονται τη στρατηγική του νεο-οθωμανισμού, όπως είναι εγχειρήματα ανάλογα με εκείνα του CDRSEE, και των βιβλίων «ιστορίας» του για τα Βαλκάνια, ή το περιβόητο βιβλίο της ιστορίας της κ. Ρεπούση, καθώς και αναρίθμητα ακαδημαϊκά εγχειρίδια των Πανεπιστημίων ή ακόμα και ανάλογες απόπειρες στη Μέση Εκπαίδευση. Μέσα από αυτά, επιχειρείται να πληγεί άμεσα η συνείδηση της ιστορικής συνέχειας (το ελληνικό έθνος αρχίζει να συγκροτείται μετά τον 18^{ο} αιώνα, και κυρίως μετά την ελληνική επανάσταση και, κατά συνέπεια, δεν έχει καμία ή ελάχιστη σχέση με τον βυζαντινό και αρχαίο ελληνισμό)· να αποκρυβούν τα τεκμήρια της τουρκικής κατάκτησης και των συνεπειών της (παιδομάζωμα, εξισλαμισμοί, σφαγές και «αγνοούμενοι» στην Κύπρο, οικονομική και πολιτιστική καταστροφή)· να **αμβλυνθεί,** επομένως, η αίσθηση της αντιπαλότητας με τον τουρκικό επεκτατισμό και τον νεο-οθωμανισμό.

Μέσα σε αυτό το κλίμα, **γενικεύετα**ι μια λογική **ιστορικού αναθεωρητισμού**, έκφραση της απογοήτευσης που διαπνέει τους Έλληνες, και επεκτείνεται σε δυνάμεις που υπερβαίνουν τους εκσυγχρονιστές και τους συνειδητούς «νεο-οθωμανούς». Όταν το «καράβι κάνει νερά», αυξάνεται η εντροπία και ο πανικός.

Μια πρώτη συνέπεια της κρίσης της ελληνικής ταυτότητας είναι η αμφισβήτηση, σταδιακώς δε ακόμα και η κατασυκοφάντηση, των δύο καταγωγικών επαναστάσεων των δύο ελληνικών κρατών, της επανάστασης του '21 και του αγώνα της ΕΟΚΑ, καθώς και όλων των εθνικο-απελευθερωτικών αγώνων του ελληνισμού μέχρι το 1922. **Η Επανάσταση του 21 ήταν λάθος**, μας επαναλαμβάνουν

όλο και περισσότεροι ιστορικοί, διανοούμενοι και πολιτικοί, όσο για τον **αγώνα της ΕΟΚΑ**, η κατασυκοφάντησή του έχει ξεπεράσει κάθε όριο. Σύμφωνα με αυτή την αντίληψη, οι Έλληνες δεν ήταν ώριμοι για επανάσταση, γι' αυτό έπρεπε να ακολουθήσουν την τακτική των «Φαναριωτών», δηλαδή της «ελληνο-τουρκικής συνεργασίας» (ή της ελληνο-αγγλικής στην Κύπρο), η οποία θα επέτρεπε τη διατήρηση του ελληνισμού στην Πόλη και τη Μικρά Ασία, έστω και χωρίς πολιτική αυτονομία. Πληθαίνουν, λοιπόν, τα βιβλία που επικρίνουν, με τον ένα ή άλλο τρόπο, την ελληνική επανάσταση – για να μην αναφερθούμε στη «Μεγάλη Ιδέα», δηλαδή την προσπάθεια απελευθέρωσης όλων των υπόδουλων ελληνικών εδαφών μέχρι το 1922, η οποία έχει καταντήσει υβριστική έκφραση για τους «προοδευτικούς» ή νεο-φιλελεύθερους διανοούμενους.

Μέσα στο κλίμα της γενικευμένης απογοήτευσης, μοιάζουν να θέτουν πραγματικά ερωτήματα. Υποστηρίζουν πως, εάν η Ελλάδα δεν εγκαινίαζε τις εθνικές επαναστάσεις το 1821, δεν θα αναπτυσσόταν ο εθνικισμός στα Βαλκάνια και την Τουρκία και, επομένως, μια «βυζαντινού τύπου» κοινοπολιτεία θα μπορούσε να συνεχίσει να υπάρχει με σύγχρονη μορφή.

Ωστόσο, αυτά τα επιχειρήματα είναι **έωλα** και **ανιστόρητα** από πολλές πλευρές:

Κατ' αρχάς, η Βυζαντινή Κοινοπολιτεία, όσο υπήρχε, στηριζόταν στην ύπαρξη μιας κοινής θρησκείας –της Ορθοδοξίας– και μιας κοινής λόγιας και επίσημης γλώσσας, της ελληνικής, σε αντίθεση με την Οθωμανική Αυτοκρατορία όπου υπήρχε εθνο-θρησκευτικό χάσμα μεταξύ της μουσουλμανο-οθωμανικής κυριαρχίας και των ραγιάδων, χωρίς να υπάρχει η ανάλογη γλωσσική κοινότητα. Οι Τούρκοι παρέμεναν επικυρίαρχοι σε τελική ανάλυση, διότι διέθεταν το μονοπώλιο της στρατιωτικής ισχύος, παρά την οικονομική και πνευματική ανάπτυξη των Ελλήνων.

Δεύτερον, αυτή η Κοινοπολιτεία παύει να υπάρχει μετά τον δέκατο ή ενδέκατο αιώνα και αναπτύσσονται τα πρωτο-εθνικά κράτη των Βουλγάρων, των Σέρβων, των Αρμενίων, μέχρι τον 14^{ο} αιώνα, τα οποία και συγκρούονται με την Αυτοκρατορία των «Ρωμαίων», δηλαδή των Ελλήνων, διότι πλέον **μόνον** Έλληνες συγκροτούν το ύστερο Βυζαντινό κράτος. Γι' αυτό και ο **Βατάτζης** ή ο **Λάσκαρις** στη Νίκαια, τον 13^{ο} αιώνα, θα απευθύνονται στους «Έλληνες», ενώ όλοι οι ιστορικοί μας, Παπαρρηγόπουλος, Άμαντος, Ζακυθηνός, Βακαλόπουλος, Σβορώνος, Δημαράς κ.ά., θεωρούν το 1204 ως αφετηρία για τη συγκρότηση του νεώτερου ελληνισμού. Επομένως, οι **Ρωμιοί** του 13^{ου}, του 14^{ου} και του 15^{ου} αιώνα είναι πλέον Έλληνες, ενώ οι Βούλγαροι, οι Σέρβοι οι Αρμένιοι αποκαλούνται με το εθνικό τους όνομα.

Τρίτον: Είναι αλήθεια πως η οθωμανική κατάκτηση σχετικοποίησε εκ νέου τις εθνικές ταυτότητες των ορθόδοξων υπηκόων, με την υπαγωγή τους στο ορθόδοξο-ρουμ μιλέτ. Έτσι, για ένα διάστημα, μπόρεσε να δημιουργηθεί η αίσθηση πως η ελληνική γλώσσα θα ήταν δυνατό να μεταβληθεί στο εκπαιδευτικό όχημα όλων των βαλκανικών λαών και να ανασυγκροτηθεί η ρωμέικη συνείδηση των πρωτοβυζαντινών και μεσοβυζαντινών χρόνων. Ωστόσο, κάτι τέτοιο ήταν ανέφικτο, διότι είχε πια αρχίσει να αφυπνίζεται η –υπνώττουσα, αλλά υπαρκτή– εθνική συνείδηση αρχικώς των Σέρβων, και εν συνεχεία των Βουλγάρων και των Ρουμάνων. Οι Σέρβοι, εξ άλλου, είχαν ήδη πραγματοποιήσει μια πρώτη εθνική επανάσταση πριν από την ελληνική, το 1804, ενώ, στη διάρκεια της επανάστασης στη Μολδοβλαχία, καταδείχθηκε η αδυναμία συγκρότησης σταθερού ενιαίου μετώπου μεταξύ Ελλήνων και Ρουμάνων αγροτο-επαναστατών.

Κατά συνέπεια, η μη πραγματοποίηση της επανάστασης το 1821, και η εμμονή σε μια τουρκο-ελληνική «συμμαχία», θα οδηγούσε σε γενικευμένη αντιπαράθεση με τους υπόλοιπους βαλκανικούς πληθυσμούς και σε **οριστική απώλεια της Μακεδονίας**, τουλάχιστον. Η ανάλογη τακτική και μετά την επανάσταση του 1821, από το Πατριαρχείο, τους Φαναριώτες και το ελλαδικό κράτος, έθεσε σε άμεσο κίνδυνο τη Μακεδονία.
Πράγματι, ενώ η Σερβία και, κυρίως, η Βουλγαρία ετοιμάζονταν για τον διαμελισμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και ανακινούσαν το Μακεδονικό Ζήτημα, οι Έλληνες μεταπράτες,

αρκούμενοι στα κέρδη τους από το εμπόριο της Αυτοκρατορίας, συνέπρατταν μάλλον με την Αγγλία, στη λογική της «ακεραιότητας» της Αυτοκρατορίας.
Και μόνο ο Μακεδονικός Αγώνας και οι αλλεπάλληλες κρητικές επαναστάσεις, που θα οδηγήσουν στο Γουδί και τον Βενιζέλο, θα διασώσουν την τελευταία στιγμή τη Μακεδονία και, με τη συμμετοχή στους Βαλκανικούς Πολέμους, θα οδηγήσουν στην απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης.
Εξ άλλου, έχουμε δίπλα μας και ένα ιστορικό παράλληλο, τους **Ούγγρους** στα πλαίσια της Αυστροουγγαρίας. Η Αυστριακή, αρχικώς, Αυτοκρατορία των Αψβούργων εξελίχθηκε σταδιακά σε διπλή αυτοκρατορία, Αυστριακών και Ούγγρων, η δε Ουγγαρία έμοιαζε η μεγάλη κερδισμένη, διότι είχε ενσωματώσει τους πληθυσμούς της Σλοβενίας, της Κροατίας, μέρος της Σερβίας, της Ρουμανίας, της Σλοβακίας, κ.λπ., και είχε μία αίσθηση μεγάλης δύναμης δίπλα στους Αυστριακούς. Όταν όμως ήρθε η ώρα της κρίσης, μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όχι μόνο απογυμνώθηκε από τους σλαβικούς πληθυσμούς, αλλά και «έχασε» σημαντικές μειονότητες στην Τρανσυλβανία, τη Βοϊβοντίνα, κ.λπ.

Προφανώς δε, το ζήτημα δεν είναι να κρίνουμε, *ex post*, ποια θα ήταν η καλύτερη διεθνής συγκυρία για την έναρξη της επανάστασης –αυτά είναι ζητήματα υποθετικά και, εν τέλει, χωρίς νόημα–, ακόμα και αν κάποιος συμφωνούσε με τον **Κοραή** ή τον **Καποδίστρια,** που θεωρούσαν πρόωρη την έναρξή της.
Πάντως, η επανάσταση ήταν **αναπόφευκτη** για αναρίθμητους λόγους – επιδείνωση της κατάστασης των αγροτικών μαζών, κρίση της βιοτεχνικής δραστηριότητας, επιδείνωση της αναρχίας και της ταλαιπωρίας των πληθυσμών, ωρίμανση της επαναστατικής συνείδησης των Ελλήνων κ.λπ. κ.λπ., ενώ ο Κοραής και ο Καποδίστριας θα την υποστηρίξουν εν τέλει, μαζί με εκείνους που την πυροδότησαν.

Η σημερινή κρίση του ελληνισμού δεν μπορεί και δεν πρέπει να αποδοθεί στην έκρηξη της επανάστασης, σε αντίθεση με τη γραμμή μιας ελληνοτουρκικής «διπλής αυτοκρατορίας», αλλά, αντίθετα, στο γεγονός ότι οι άρχουσες ελίτ του ελληνισμού επεδείκνυαν πάντα μια δομική αμφιθυμία απέναντι στη «μακρά ελληνική επανάσταση» που διήρκεσε μέχρι το 1922.
Αυτό το γεγονός εξάντλησε τις δυνάμεις του ελληνισμού σε εμφύλιες αντιπαραθέσεις, που συνεχίζονταν μέχρι το τέλος, και μόνο οι λαϊκές τάξεις έμεναν σταθερές στους εθνικο-απελευθερωτικούς αγώνες.
Αυτή η αμφιθυμία και η σύγχυση, άλλοτε οδηγούσε τις ελίτ σε συμμετοχή στα επαναστατικά κινήματα και άλλοτε στην υπονόμευσή τους και στην προσπάθεια συντήρησης μιας επικερδούς, για τις ίδιες, δραστηριότητας στο εσωτερικό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Αυτή η αμφιθυμία είχε **δομικό** χαρακτήρα**,** διότι οι ελληνικές ελίτ της Αυτοκρατορίας είχαν **υποχρεωτικά** –εξ αιτίας της ημι-αποικιακής και καθυστερημένης υφής της Αυτοκρατορίας– αποκλειστεί από τις παραγωγικές δραστηριότητες και ανέπτυσσαν τη δραστηριότητά τους κατ' εξοχήν στους τομείς των μεταφορών, του εμπορίου και του δανεισμού. Η Μοσχόπολη θα καταστραφεί από τις συμμορίες των Τουρκαλβανών και τα Αμπελάκια από τον ανταγωνισμό των υφαντουργείων της Δύσης.
Επομένως, δεν έμενε παρά το Φανάρι, οι ηγεμονίες, η ενοικίαση των φόρων, οι τραπεζιτικές δραστηριότητες, η πραμάτεια, το ναυτικό και το μεγαλεμπόριο. Γι' αυτό, επειδή δια της βίας είχαν εκδιωχθεί από τις παραγωγικές δραστηριότητες, από τη μια θα συμμερίζονται την τύχη του γένους και από την άλλη θα ονειρεύονται, ή θα υποτάσσονται, σε αδιέξοδες ελληνο-οθωμανικές στρατηγικές.

Τι πιο χαρακτηριστικό αυτών των αντιφάσεων από την ηρωική και εμβληματική μορφή του πατριάρχη **Γρηγόριου του Ε΄** που, από τη μία, κατήγγελλε στανικώς την Επανάσταση, ενώ μερικές μέρες αργότερα οδηγιόταν στο μαρτύριο και τον ηρωικό θάνατο, ή από τον **Ίωνα Δραγούμη,** που από τη μια πλευρά πίστευε σε ένα ελληνο-τουρκικό *condominium* και από την άλλη πάλευε για τη διάσωση της ελληνικότητας της Μακεδονίας.

Αυτοί ήταν οι λόγοι που δεν μας επέτρεψαν να απελευθερώσουμε τους ελληνικούς τόπους στην ολότητά τους, και ιδιαίτερα την ιστορική μας πρωτεύουσα, την **Πόλη**, καθώς και τη **Σμύρνη,** και όχι το ότι εξερράγη η επανάσταση. Αντίθετα, αυτό το γεγονός μας επέτρεψε στη συνέχεια να συγκροτήσουμε δύο ελληνικά κράτη, στην Ελλάδα και την Κύπρο, σε ένα σημαντικό τμήμα του ελληνικού ιστορικού χώρου. Διαφορετικά, οι **απώλειες** θα ήταν σίγουρα μεγαλύτερες και τραγικότερες.

Και η κρίση μας, σήμερα, είναι ακριβώς συνέχεια και συνέπεια της υφής των αρχουσών ελίτ, ως παράσιτου της Δύσης στην Ανατολική Μεσόγειο. Έχουμε τη μεγαλύτερη εμπορική ναυτιλία του κόσμου και κατά κεφαλήν εισόδημα μεγαλύτερο της Ιταλίας με τη… μικρότερη βιομηχανία των Βαλκανίων, ενώ αποδειχθήκαμε ανίκανοι να επιτύχουμε την Αυτοδιάθεση της Κύπρου.
Η θεραπεία λοιπόν δεν θα ανεβρεθεί στην αναθεώρηση και απόρριψη της αντιστασιακής υφής της ταυτότητάς μας, αλλά στην απόρριψη και τον περιορισμό των κοσμοπολίτικων παρασιτικών ελίτ, που θεωρούν την Ελλάδα ψωροκώσταινα και, κατά συνέπεια, **την μεταβάλλουν σε ψωροκώσταινα**.

Και για να είμαστε ιστορικά δίκαιοι, οι **Φαναριώτες** –λαϊκοί και κληρικοί– είχαν πολλές δικαιολογίες για τη γραμμή που ακολουθούσαν: ήταν **υποχρεωμένοι** σε μεγάλο βαθμό, εξ αιτίας του τουρκικού ξίφους και της δυτικής αποικιοκρατίας, να συμπεριφέρονται με αντιφατικό τρόπο.
Η Εκκλησία διατήρησε την ελληνική ταυτότητα, ιδιαίτερα στους πιο μαύρους αιώνες της κατοχής ($15^{ο}$ -$17^{ο}$), και εκατοντάδες ιεράρχες θυσιάστηκαν στην επανάσταση. Οι δε λαϊκοί Φαναριώτες συνέβαλαν αποφασιστικά, ήδη από τις αρχές του $18^{ου}$ αιώνα, στην εκπαιδευτική αναγέννηση του ελληνισμού, καθώς και στην πολιτική του χειραφέτηση, μέσα από την εμπειρία των ηγεμονιών, ενώ συμμετείχαν μαζικά και στην ελληνική επανάσταση.

Αντίθετα, οι σημερινοί νεο-Οθωμανοί δεν έχουν **καμία** δικαιολογία, εκτός από την ψοφοδεή και εθελόδουλη φύση τους. Διότι, ακόμα, η Ελλάδα και η Κύπρος δεν έχουν υποταχθεί στον νεο-οθωμανισμό, ώστε να εμφανίζουν την ιδεολογία και την πρακτική τους ως τέκνο της ανάγκης˙ είναι οι ίδιοι που μας οδηγούν στην υποταγή και στην αναίρεση των κατακτήσεων μιας από τις πιο μακρές επαναστάσεις της ιστορίας (1821-1922).

Ελληνικότητα και «οικουμενισμός»

Όμως αυτή η αναθεώρηση –δυστυχώς– δεν περιορίζεται στους προερχομένους από το «διαφωτιστικό»-εκσυγχρονιστικό στρατόπεδο και μόνο, αλλά επεκτείνεται και σε χώρους που βρίσκονται κοντά στο «πατριωτικό στρατόπεδο», είτε προέρχονται από τον ορθόδοξο και «νεο-ορθόδοξο» χώρο, είτε από άλλες συνιστώσες του.

Όπως τονίσαμε, η απογοήτευση από την πορεία του σύγχρονου ελληνισμού είναι καθολική, γι’ αυτό και αγγίζει όλες τις επί μέρους συνιστώσες, με τον ιδιαίτερο τρόπο και ιδεολογία που προσιδιάζει σε αυτές.
Έτσι, στον νέο-ορθόδοξο και εκκλησιαστικό χώρο, η απογοήτευση εκφράζεται τόσο με μια μετακίνηση προς το Φανάρι και έναν ορθόδοξο «οικουμενισμό», όσο και με μια νοσταλγία για την ορθόδοξη ρωμιοσύνη της οθωμανικής εποχής.

Και εδώ επιχειρείται ένας ακόμα ιστορικός **αναθεωρητισμός**: Ως γνωστόν, η ελληνική επανάσταση του ’21 εμφανιζόταν παραδοσιακά, από τους «φωταδιστές» διανοουμένους, ως αποκλειστικό τέκνο της Γαλλικής Επανάστασης και του Διαφωτισμού.
Πολύ σωστά, οι συγγραφείς που βρίσκονταν πιο κοντά στην Εκκλησία, καθώς και οι οπαδοί της εθνικο-λαϊκής παράδοσης –όπως ο **Σβορώνος**– υποστήριζαν πως ο Διαφωτισμός και η Γαλλική Επανάσταση αποτελούν **μία** και μόνο **συνιστώσα** της Επανάστασης, η οποία ήταν κατ’ εξοχήν **εθνική** και, επομένως, είχε και μια ισχυρή ορθόδοξη και εκκλησιαστική συνιστώσα.

Η Επανάσταση του 21 ήταν μια σύνθετη εθνική επαναστατική διαδικασία.

Αίφνης όμως, όλο και περισσότεροι διανοούμενοι και συγγραφείς του «ορθόδοξου χώρου» αποδέχονται την εκσυγχρονιστική εκδοχή και χαρακτηρίζουν το ’21 ως το τέκνο του Διαφωτισμού, που προώθησε την ιδέα των εθνών-κρατών.
Σε αντιπαράθεση δε με αυτόν, οδηγούνται, σε τελική συνέπεια, και σε απόρριψη της επανάστασης! Και, μάλιστα, με τα ίδια επιχειρήματα των «φωταδιστών»: «Μια και η ιδέα των εθνών-κρατών είναι δημιούργημα της Γαλλικής Επανάστασης, τότε και η επανάσταση του ’21 είναι δημιούργημα του Διαφωτισμού, που οδήγησε σε αποσύνθεση τη ρωμιοσύνη και στην ταύτισή της με την Ορθοδοξία».
Συνεπώς, είχε δίκιο ο **Αθανάσιος Πάριος,** ο μεγάλος αντίπαλος του Κοραή, που, με την *Πατρική Διδασκαλία* του, καλούσε σε υποταγή στην Αυτοκρατορία και τον Σουλτάνο – παρότι ήταν πιθανό και αυτή να γράφτηκε καθ’ υπαγόρευσιν από τον Σελίμ τον Γ΄.
Έτσι, ο αείμνηστος **Κώστας Σαρδελής**, που στο παρελθόν ανέδειξε το έργο του Κοσμά του Αιτωλού ή του Κύριλλου Λούκαρι, και εξακολουθεί να επικροτεί την επανάσταση του ,21 κλείνει, παρόλα αυτά, το τελευταίο του βιβλίο, που εκδόθηκε μετά τον θάνατό του ως εξής:

Το δηλητήριο του εθνικισμού ήταν φυσικό να δράσει καταλυτικά. Και έγινε στο τέλος ένα κράτος «προκάτ», ένα κρατίδιο χωρίς θέμελα, στον αέρα, παιχνίδι στα χέρια των προστατών του – και των δημιουργών του, θα έλεγα.
Η ιδέα της Ρωμαίικης Αυτοκρατορίας είχε πεθάνει μέσα στη φωτιά της Επανάστασης και η τραγωδία της Ρωμιοσύνης είχε συντελεστεί. Η Ρωμανία «πάρθεν»…

Ο **Χρήστος Γιανναράς**, ο πιο γνωστός, ίσως, διανοούμενος της νεο-ορθοδοξίας, επαναλαμβάνει διαρκώς τις ιερεμιάδες του ενάντια στον Αδαμάντιο Κοραή, τον Διαφωτισμό και την «ελλαδική επαρχιωτίλα», ενώ παραπέμπει νοσταλγικά στην κοινότητα της Αυτοκρατορίας και τη «διπλή ηγεμονία». Εσχάτως δε, προχωράει ακόμα πιο πέρα, ταυτίζεται ανοικτά με τα ιδεολογήματα των κ.κ. Κουλούρη και Ρεπούση περί «ανεκτικής» Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, του κυρίου Σημίτη για συνεκμετάλλευση του Αιγαίου και του εναέριου χώρου, και του Χριστόφια για την Κύπρο, εάν ο «σώφρων» Ερντογάν παραιτηθεί από τον κεμαλικό επεκτατισμό:

Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι η Οθωμανική Αυτοκρατορία ήταν η ανεκτικότερη στη συνύπαρξη κοινωνικών ομάδων με τη δική της η καθεμιά κοινωνική – πολιτιστική συνοχή. Ομάδων που ωστόσο συζούσαν αρμονικά και κοινωνούσαν τη χρεία, όχι και την πίστη.

Ο εθνικισμός οδήγησε τους Τούρκους να συγκροτήσουν κράτος, με προϋπόθεση συνοχής τις εξακολουθητικές γενοκτονίες και εθνοκαθάρσεις, τον έλεγχο του πολιτικού βίου από τον στρατιωτικό βούρδουλα.
Και ο εθνικισμός οδήγησε τον Ελληνισμό στο ιστορικό του τέλος, τον μετάλλαξε από κοσμοπολίτικη πρόταση πολιτισμού σε βαλκανική καχεξία, με αποφορά επαρχιωτίλας, «μπαίγνιο» Σκοπιανών και Αλβανών.

Το όνειρο μπορεί να προετοιμάσει ένα μετα-εθνικιστικό μέλλον για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Αν η Τουρκία παραιτηθεί από τις επεκτατικές βλέψεις του κρατικού εθνικισμού της, είναι άραγε αδύνατο να βρεθεί πολιτικά ρεαλιστική λύση συνεκμετάλλευσης των πηγών ενέργειας ή κοινής χρήσης θαλάσσιου και εναέριου χώρου;

Μοναδικό κομμάτι ελληνικής γης όπου η Τουρκία έχει κάπως ευλογοφανή στρατηγικά ενδιαφέροντα προστασίας των νοτιοανατολικών της περιοχών, είναι η Κύπρος. Εντελώς παραδειγματικά, και για να εικονογραφηθούν οι στοχεύσεις ελληνο-τουρκικών σχέσεων σε ένα μετα-εθνικιστικό μέλλον, θα μπορούσε κανείς να προβληματιστεί πολιτικά με το ενδεχόμενο: Θα αποτελούσε ξεπέρασμα των διαφορών να αποδεχθεί η Τουρκία τίμια αντιπροσωπευτικό πολιτικό σύστημα στο νησί (χωρίς καταπίεση, αλλά και χωρίς εκβιαστικές απαιτήσεις της μειονότητας), με

αντάλλαγμα να διεκδικηθούν από κοινού και να παραχωρηθούν στους Τούρκους οι σημερινές Βρετανικές Βάσεις στη μεγαλόνησο;

Καλλιέργεια προοπτικών μετα-εθνικιστικού μέλλοντος θα οικοδομούσε στην τουρκική κοινωνία ελπίδα απελευθέρωσης από την κεμαλική στρατοκρατία. Και στους Έλληνες προσδοκία ανάκαμψης από τόσης αισχύνης ιστορικό τέλος.

Έτσι, λοιπόν, πραγματοποιείται μια ολοκληρωτική αναθεώρηση. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία δεν σήμαινε εξισλαμισμούς, παιδομάζωμα (πάνω από 1.000.000 στις ευρωπαϊκές περιοχές), αναρίθμητες σφαγές πνευματική αποτελμάτωση και παρακμή, αλλά ήταν μια όαση «ανθρωπισμού», την οποία κατέστρεψε ο εθνικισμός, που οδήγησε τους Τούρκους σε αγριότητες.
Και βέβαια, επειδή η Ελληνική Επανάσταση και οι εθνικο-απελευθερωτικοί αγώνες όλων των βαλκανικών λαών, έως το 1922, «υποχρέωσαν» τους Τούρκους να γίνουν εθνικιστές, είμαστε και ολίγον, έως πολύ, υπεύθυνοι για τις αγριότητες… των Τούρκων. Για το Αιγαίο, λοιπόν, συνεκμετάλλευση, για δε την Κύπρο, συγκυριαρχία, με τουρκικές βάσεις! Και για όλα αυτά, μία προϋπόθεση και μόνο, να ηττηθεί ο «κακός» κεμαλισμός.

Στην ίδια κατεύθυνση επιστρατεύεται συστηματικά το ζήτημα της **Αυτοκεφαλίας** της Εκκλησίας μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους. Τότε, μετά από εισηγήσεις των Εγγλέζων και των Βαυαρών που ήθελαν να αποκόψουν το μικροσκοπικό ελλαδικό κράτος από τον ευρύτερο υπόδουλο ελληνισμό της Αυτοκρατορίας, και χρησιμοποιώντας τις «προτεσταντικού τύπου» ιδεοληψίες του Κοραή και των οπαδών του, δημιουργήθηκε η Αυτοκέφαλη Ελλαδική Εκκλησία.
Σήμερα, πραγματοποιείται το **διαμετρικά αντίθετο εγχείρημα**. Επειδή η Αυτοκέφαλη Ελλαδική Εκκλησία ταυτίζεται με το ελληνικό έθνος-κράτος, το οποίο **θα πρέπει** να υποβαθμιστεί, η παγκοσμιοποιητική ιδεολογία της εποχής μας πραγματοποιεί μια αντίστροφη κίνηση: Η ελληνική εκκλησία πρέπει να υποταχθεί στο Φανάρι, ακόμα και διοικητικά, και γενικότερα το κέντρο βάρους να πέσει εκεί, πράγμα που συνεπάγεται μεγαλύτερη αποδυνάμωση του ελληνικού έθνους-κράτους. Δηλαδή, αν στον 19^{ο} αιώνα, η Αυτοκεφαλία λειτουργούσε προς την κατεύθυνση της συρρίκνωσης του ελληνισμού, σήμερα συμβαίνει το ακριβώς αντίστροφο: Η μεταφορά του κέντρου βάρους της ελληνικής Ορθοδοξίας σε μια μουσουλμανική και τουρκική πόλη 15 εκατομμυρίων ανθρώπων αποτελεί ένα ακόμα πανίσχυρο ιδεολογικό όπλο του νεο-οθωμανισμού.

Προς την ίδια αποσυνθετική κατεύθυνση κινούνται και άλλες οικουμενιστικού τύπου ιδεολογίες, όπως η **αρχαιολατρική**, και ιδιαίτερα εκείνη του *Δαυλού*, που θεωρεί ότι η σύγχρονη «ψωροκώσταινα»-Ελλάδα δεν εκφράζει το αρχαιοελληνικό οικουμενικό ιδεώδες, το οποίο θα ανεβρεθεί μάλλον στη Δύση και στην παγκοσμιοποίηση παρά στην Ελλάδα.
Αντίστοιχα, σε μια εποχή κρίση της συνεκτικής ισχύος του έθνους, εμφανίζονται πολλαπλές μορφές αναδίπλωσης σε μια ιδιαίτερη ταυτότητα, έστω και φαντασιακή, αρκεί αυτή να είναι αρκετά ισχυρή.

Να «ξεπεράσουμε» το έθνος-κράτος;

Στο βάθος, ακόμα και για καλοπροαίρετους ανθρώπους, υπάρχει η αίσθηση ενός «τέλους εποχής» του ελληνικού έθνους-κράτους και της αδυναμίας του να αντισταθεί στην πίεση του τουρκικού επεκτατισμού· αίσθηση που εκφράζεται με διάφορες μορφές και τρόπους.
Είτε στην προσφυγή σε μια φαντασιακή δυτική ταυτότητα, που οδηγεί την ακραία πτέρυγα αυτού του χώρου να καίει τις ελληνικές σημαίες και να βεβηλώνει τους χώρους της ορθόδοξης λατρείας, είτε στην καταφυγή στην Ορθοδοξία, όχι πλέον σε συνέργεια με το έθνος –την οποία χαρακτηρίζουν υποτιμητικά «εθνοφυλετισμό»– αλλά **σε αντιπαράθεση** με το έθνος. Όπως ακριβώς τονίζουν οι πιο ειλικρινείς –ή ίσως οι πιο κυνικοί– «επειδή ο ελληνισμός πεθαίνει, εμείς καταφεύγουμε στην Ορθοδοξία (ή την Ευρώπη, αντίστοιχα), η οποία μπορεί να επιβιώσει ανεξάρτητα από τον ελληνισμό!»

Προς επίρρωση αυτής της θέσης, ορισμένοι από την ορθόδοξη πτέρυγα καταφεύγουν, μάλιστα, σε μια αναλογία με τον «ησυχασμό», στα μέσα του 14ου αιώνα. Τότε, πράγματι, όταν διεφάνη ότι ο βυζαντινός ελληνισμός δεν μπορούσε να τα βγάλει πέρα με την πληθώρα των αντιπάλων που αντιμετώπιζε, ο ησυχασμός και η προσφυγή στην ορθόδοξη πνευματικότητα εμφανίστηκε ως το καταφύγιο του ελληνισμού, που πλέον δεν μπορούσε να επιβιώσει σε επίπεδο πολιτειακών θεσμών.

Η αναλογία όμως είναι εσφαλμένη για δύο λόγους. **Πρώτον**, διότι, εκείνη την περίοδο, έσβηναν όντως οι πολιτειακοί μας θεσμοί, πράγμα που, τουλάχιστον ακόμα, δεν έχει συμβεί σήμερα, και, **δεύτερον**, διότι η κατάδυση στην ορθόδοξη πνευματικότητα δεν ερχόταν σε **αντιπαράθεση** με την εθνική επιβίωση, αλλά αποτελούσε την κύρια οδό για τη **σωτηρία** του έθνους.
Και, βέβαια, άλλος ο ρόλος και η σημασία του μοναχισμού, του ησυχασμού και της θρησκείας κατά τον 14ο αιώνα, και άλλος την εποχή της τηλεοπτικής δικτατορίας, του διαδικτύου και του… Βατοπεδίου. Σήμερα, εάν δεν επιβιώσουμε ως διακριτή ταυτότητα, δεν έχουμε πλέον καμία ελπίδα.

Εν κατακλείδι, για μας τους Έλληνες –ευτυχώς, ακόμα τους περισσοτέρους–, η προοπτική της επιστροφής στις αγκάλες του οθωμανισμού δεν είναι αρεστή, ό,τι και αν ισχυρίζονται οι νεο-οθωμανικές, ή απλώς σε πλήρη σύγχυση, άρχουσες τάξεις και οι διανοούμενοί μας.
Και επειδή νιώθουμε το ίδιο, αν όχι και περισσότερο «κοσμοπολίτες» από τους διάφορους «διεθνιστές» και «οικουμενιστές», έχουμε ανάγκη από το έθνος μας, διότι, όποιος δεν έχει πίσω του μια ισχυρή ταυτότητα, είναι ένα «οικουμενικό» ανδράποδο, ένας υποτελής. Οι Έλληνες υπήρξαν οικουμενικοί εδώ και χιλιάδες χρόνια και δεν μπορούν να γυρίσουν πίσω στον «επαρχιωτισμό».

Στην πραγματικότητα, «επαρχιώτες» είναι όλοι εκείνοι που ξιπάζονται από τη Δύση –οι περισσότεροι– και ταυτόχρονα παραλύουν μπροστά στην ισχύ των επεκτατικών γειτόνων μας, αναζητώντας διάφορα ιδεολογικά ναρκωτικά – είτε στον ψευδο-διεθνισμό, είτε στη «ρωμιοσύνη» και σε μια «α-εθνική» και οικουμενιστική ορθοδοξία, είτε στην αρχαιολατρία, είτε στις χωριστικές ταυτότητες κάθε είδους.

Όπως επαναλαμβάνουμε μονότονα, εδώ και δεκάδες χρόνια, όχι μόνο δεν έχει έρθει η ώρα των μετα-εθνικών ταυτοτήτων στην περιοχή μας, αλλά, αν θέλει κάποτε το έθνος μας να «ξεπεράσει» το έθνος-κράτος μας, για να συνεχίσει την ιστορική του πορεία και όχι για να εξαφανιστεί, θα πρέπει, σήμερα, να το υπερασπιστεί με όλες του τις δυνάμεις, μέχρις ότου δημιουργηθούν οι εξής, τουλάχιστον, προϋποθέσεις:

Α. **Να συσπειρωθούν** οι βαλκανικοί λαοί, με πυρήνα τους λαούς ορθόδοξης παράδοσης, για να αντιμετωπίσουν τον νεο-οθωμανικό επεκτατισμό και να αποτελέσουν έναν σχετικά αυτόνομο ευρωπαϊκό πόλο, υλοποιώντας έτσι το όραμα του Ρήγα, με βάση τις σημερινές συνθήκες.

Β. **Να ανακοπεί** ο νεο-οθωμανικός επεκτατισμός, με τον εκδημοκρατισμό της Τουρκίας, την παροχή δικαιωμάτων στις κάθε είδους μειονότητες, την αυτοδιάθεση του κουρδικού λαού, την αποχώρηση των στρατευμάτων από την Κύπρο, τον σεβασμό των ελληνικών συνόρων και της Θράκης.

Μόνο αν καλυφθούν αυτές οι προϋποθέσεις, και μάλιστα αλληλοδιαδόχως, και με αυτή τη σειρά –διότι η ισχυρή Ελλάδα και τα συσπειρωμένα Βαλκάνια αποτελούν προϋπόθεση για τον περιορισμό του νεο-οθωμανισμού–, είναι δυνατόν να αρχίσει οποιαδήποτε συζήτηση για σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Διαφορετικά, θα πρόκειται για προπέτασμα καπνού της δειλίας και της υποταγής των ελίτ και των διανοουμένων, που «κουράστηκαν» να φυλάττουν Θερμοπύλες.

Βλέπε αναλυτικότερα στο βιβλίο μου, *Το 1204 και η διαμόρφωση του νεώτερου ελληνισμού,* Εναλλακτικές Εκδόσεις, Αθήνα 2006.

Μ. Γεδεών, *Η πνευματική Κίνησις του Γένους κατά τον ιη' και τον ιθ' αιώνα*, Ερμής, Αθήνα 1976, σ. 89.
Κώστας Σαρδελής, *Ο θάνατος της Αυτοκρατορίας*, Αρμός, Αθήνα 2008, σ. 404
Χρήστος Γιανναράς, «Προσβλέψεις σε μέλλον μετα-εθνικιστικό», *Καθημερινή,* 17-06-07.

28.01.2009

Πηγή: Περιοδικό Αρδην